

Skriftlig uddybning af udvalgte forslag til Digitaliseringsstyrelsen, KL mv. fra HK til den kommende, fællesoffentlige digitaliseringsstrategi

16. november 2020 MS/PR/TLM

Hermed følger som aftalt de forslag vedrørende den kommende fællesoffentlige digitaliseringsstrategi, som HK nævnte på mødet mellem Digitaliseringsstyrelsens vicedirektør m.fl. og HK Kommunal og HK Stat den 11. november 2020 på vegne af et samlet HK. Der henvises derudover til et uddybende og supplerende forslagskatalog, som HK fremsender senere til Digitaliseringsstyrelsen.

Forslagene er opdelt i følgende temaer: Styrket retssikkerhed, vurdering af konsekvenser af digitalisering, sikkerhed i højsædet, tilsyn og håndhævelse, investeringer, kompetenceudvikling samt grøn omstilling.

Styrket retssikkerhed

Borgerne skal eje egne persondata

Det bør være et grundlæggende princip, at borgerne ejer egne persondata forstået på den måde, at en borger altid skal kunne få indsigt i, hvilke data myndigheder ligger inde med om vedkommende, til hvilket formål, hvem der har adgang, og hvem der har været inde og se og eventuelt behandlet dem.

Vi anbefaler dog, at det af den log, som borgeren har adgang til, alene fremgår med medarbejderens enhed og funktion og at medarbejderens fulde navn ikke fremgår. Det skal selvfølgelig være muligt for arbejdsgiveren, at identificere medarbejderen.

Udvikling af forvaltningsloven

Forvaltningsloven bør tilpasses den stadig mere digitale forvaltning. Der er *ikke* behov for, at ændre på gældende bestemmelser, men der bør tilføjes to nye om hhv. transparens og forklarlighed.

I forhold til transparens handler det både om datatransparens, altså hvilke data, der anvendes til hvilket formål og hvordan (hvilket også ligger i forlængelse af borgerens ejerskab til egne persondata), algoritmetransparens i forhold til de algoritmer, der anvendes i forbindelse med

behandlingen af en sag, samt systemtransparens, dvs. åbenhed om sagsgange, vurderinger og beslutninger, der er indbygget i et system.

Desuden bør der indføres en bestemmelse om forklarlighed, der indebærer, at man kan beskrive og kontrollere data, bagvedliggende logikker og konsekvenser af anvendelsen af kunstig intelligens. Det skal være muligt at spore og forklare beslutninger.

Nøglekort og digital fuldmagt

Nøglekortet er personligt og det skal altid være udgangspunktet, at andre ikke har ret til at bruge en andens nøglekort. Det har dog den konsekvens, at det gør det noget nær umuligt for visse borgere at få hjælp i visse situationer. Derfor bør det overvejes, om der kan gives mulighed for, at andre kan anvende et personligt nøglekort.

Det er dog fortsat helt afgørende, at der er væsentlige begrænsninger. Der kan f.eks. åbnes op for, at medarbejdere i Borgerservice, Job- og Ydelsescentre kan bruge en borgers nøglekort. Det skal i så fald kun ske, når borgeren er mødt fysisk op, og der skal laves et journalnotat på det.

Ligeledes kan der evt. gives digital fuldmagt, så et familiemedlem kan bruge et nøglekort. Det kan f.eks. være en partner, en søster eller en bror. Det skal i så fald være Borgerservice, der kan uddele fuldmagten og kun ved fysisk fremmøde fra både den, der giver fuldmagt, og den, der får den. Der bør desuden sættes en tidsbegrænsning på, så den skal gives på ny efter f.eks. 6 eller 12 mdr.

Tilsvarende skal der ses på, hvordan der kan findes lignende løsninger på det statslige og regionale område.

Vurdering af konsekvenser af digitalisering

"VVM" for digitalisering

Ligesom der skal foretages en vurdering af virkningerne for miljøet når der skal iværksættes et bygge- eller anlægsprojekt, bør der foretages en vurdering af virkningerne for borgere, virksomheder og forvaltning, når ny teknologi tages i brug i den offentlige sektor.

Der er tidligere drøftet noget tilsvarende, i mindre omfang, i Virksomhedsforum i relation til at det skal være let at drive virksomhed i Danmark, og der er indarbejdet elementer i Statens IT projektmodel. HK mener dog, at der skal foretages en mere generel og omfattende vurdering.

Det vil både være en fordel i forbindelse med implementering af ny lovgivning jf. aftalen om digitaliseringsklar lovgivning og i forbindelse med den fortsatte omstilling af den offentlige forvaltning i øvrigt.

Vurderingsmodellen bør bl.a.

- være inspireret af punkterne for vurdering af implementeringskonsekvenser i forbindelse med lovprocessen (vejledningen om digitaliseringsklar lovgivning) herunder de punkter, der vedrører arbejdsgange og sagsbehandling samt personale- og driftsforhold og gøre det obligatorisk at anvende det dataetiske værktøj, som Dataetisk Råd har lanceret jf. <https://dataetiskraad.dk/samkoering-af-data-i-det-offentlige-ved-brug-af-nye-teknologier>

Løbende målinger

Der bør foretages løbende målinger af borgernes og virksomhedernes oplevelse af digital forvaltning. Dansk IT og Rambøll har i en årrække udarbejdet den årlige "IT i praksis", der tidligere har målt på borgernes oplevelse af mødet med den offentlige forvaltning. Det er dog helt afhængigt af, hvilke medarbejdere, de har og sætter på opgaven. Det element er desværre faldet ud.

Både de spørgsmål, der tidligere har været behandlet i "IT i praksis" samt spørgsmål fra PwC's tillidsbarometer bør indgå i de løbende målinger, som myndighederne bør gennemføre for at sikre, at vi er på rette spor med den fortsatte digitale omstilling og ikke gør skade på tilliden til forvaltning og myndigheder.

Sikkerhed i højsædet

Fokus på sikkerhed

Der skal være et stort fokus på informationssikkerhed. Det er problematisk, at 60 % af de offentlige myndigheder fortsat ikke lever op til ISO 27001, selvom de har været forpligtet til det gennem en årrække.

Der bør derfor udarbejdes en handlingsplan for, hvordan vi snarest muligt kan nå i mål med ISO 27001 og andre relevante sikkerhedsstandarder.

Tilsyn og håndhævelse

Styrkelse af Datatilsynet

Det er helt afgørende, at regler for beskyttelse af borgerne, herunder borgernes persondata, regler vedr. informationssikkerhed m.v., kan håndhæves effektivt. Derfor bør Datatilsynet styrkes, så de har tilstrækkelige ressourcer til at varetage tilsynsopgaven.

Investeringer

Gevinstrealisering skal først ske når gevinsten er der

Det er et kendt problem, at forventede gevinster af digitalisering realiseres for tidligt og før de faktisk er der. Det øger både risikoen for, at gevinsterne overvurderes og at implementeringen går skævt. Erfaringerne fra SKAT, overflytningen af opgaver fra kommunerne til Udbetaling Danmark, Sundhedsplatformen i Region Hovedstaden og Region Sjælland og senest kommunernes sygedagpengesystem (KSD) er oplagte eksempler.

Rigsrevisionen har også (i en rapport fra september 2020) peget på, at der i en række tilfælde har været et utilstrækkeligt grundlag for de planlagte gevinster uden tilstrækkelig dokumentation og sikkerhed for, at de faktisk kan opnås.

Det er derfor afgørende, at gevinster ikke realiseres før de faktisk viser sig. Det bør fremgå af den nye fællesoffentlige digitaliseringsstrategi, at gevinster tidligst skal realiseres, når et system har fungeret upåklageligt i mindst 6 måneder. Realiserede gevinster bør helt eller delvist anvendes i den pågældende institution.

Investeringspulje til digital omstilling

Der bør etableres en investeringspulje til digital infrastruktur og digital omstilling. Puljen skal medvirke til, at de enkelte dele af den offentlige forvaltning ikke selv skal finde pengene til investeringer på egne budgetter, der netop kan føre til en for aggressiv gevinstrealisering med de problemstillinger, det medfører for kvalitet og sikker drift.

Puljen kan dels bestå af et beløb, der afsættes specifikt til formålet, samt bøder til offentlige myndigheder og private virksomheder for brud på databeskyttelsesloven.

Kompetenceudvikling

Digitalt kørekort til alle

Alle skal have grundlæggende digitale kompetencer. Derfor bør alle over 18 år have gratis uddannelse, som kan sikre grundlæggende viden og kunnen. Det har HK tidligere foreslået sammen med Dansk Erhverv og Digitalt Dogme, og det er oplagt, at det også tages med i den nye fællesoffentlige digitaliseringsstrategi.

Strategisk kompetenceudvikling

I forlængelse af forslaget om en konsekvensvurderingsmodel herunder vurderinger vedr. personale- og driftsforhold, der også omfatter behovet for kompetenceudvikling, bør der sættes yderligere fokus på strategisk kompetenceudvikling. Det gælder både i forhold til de grunduddannelser (erhvervs-, akademi- og professionsbacheloruddannelser), der er målrettet den offentlige sektor, og i relation til efter- og videreuddannelse.

I forhold til efter- og videreuddannelse er der allerede strukturer, der kan understøtte dette, i form af SU/MED. Det bør også understreges i den fællesoffentlige digitaliseringsstrategi, at det altid bør undersøges, om nye opgaver med fordel kan løses af eksisterende medarbejdere evt. ved brug af efter- og videreuddannelse.

HK bakker i øvrigt op om, at der indgås strategiske partnerskaber, som der f.eks. er igangsat på skatteforvaltningens område, og vi indgår gerne i flere.

Grøn omstilling

Emnet blev kort berørt på mødet men der henvises til det uddybende katalog for en nærmere beskrivelser heraf. Særligt relevant kan være følgende:

Åbne data

Der kan med fordel ses nærmere på, hvordan ikke-persondata åbent kan stilles til rådighed for borgere og virksomheder på en god måde. For eksempel ved en fortsat udbygning af portaler som

opendata.dk. Ved at give borgere og virksomheder muligheder for at anvende de åbne data, der stilles til rådighed, giver det også muligheder for at udvikle nye løsninger for at understøtte den grønne omstilling.

Fokus på produktion, genbrug og afskaffelse af IT-udstyr

Fokus på business cases ift. levetidsomkostninger, energieffektivitet mv., cirkulære indkøbsmodeller mv. og uddannelse i den forbindelse.

Teknologioptimering

Fokus på, hvordan teknologioptimering i den offentlige sektor kan understøtte den grønne omstilling.

Med venlig hilsen

På vegne af HK Danmark, HK Kommunal og HK Stat:

Mads Samsing, næstformand i HK Kommunal

Peter Raben, næstformand i HK Stat

Yderligere oplysninger ved:

analysechef i HK Stat Thomas Lynge Madsen, thomas.lynge.madsen@hk.dk

eller

økonom i HK Kommunal Caspar Holm, caspar.holm.andersen@hk.dk

eller

cheføkonom i HK Danmark Ole Just, ole.just@hk.dk